

Václav Bolemír Nebeský

**PROTICHŮDCI**

1.

Z černé houšti skočí vlk a vyje,  
by mu žrát noc dala, neb je lačný.  
Nechce zřít to měsíček a kryje  
bojácně se za černými mračny.  
Jak se vražda černé zrady loudí,  
tak on krvelačně v šeru bloudí,  
hrabe, větří, vyje, vztekle pláče,  
že mu noc žrát nedá - v kole skáče,  
sám se honě - žhnou co uhlí oči -  
stojí, hravým vztekem zase skočí,  
jak by před sebou již kořist měl –  
a zas větří, jak by slyšet chtěl  
živé srdce tlouci v noci tiché.

Však ni ruch, ni vánek ve tmě liché –  
někdy zhluboka jen bor si vzdychne,  
spavě v břeh zašplouchne vlna v plese,  
spadne hvězda, jedno z nebes očí –  
bludné z rákosí světýlko skočí.

Najednou se lekne vše a ztichne,  
jak by anděl-mír šel v tmavém lese,  
země mlčí, jak by nebe spící  
ve snu tajemství jí chtělo říci;  
v teskné předtuše noc dech svůj tají,  
jak když umírajícímu dají  
pomazání poslední.

Najednou však v dáli něco dusá,  
temný zvuk že šerem skoro stéká.

Snad to jelen prchá, jenž se leká  
stínu svého? - Ne tak - kůň to klusá.  
Zaskučí tu vlk s radostí divou,  
že mu noc posílá krmí živou;  
zavolá, hned na svá mláďata,  
malá, v křoví skrytá vlčata.  
Hravým dupotem kůň cválá blíže;  
v měsíčku, jenž zvědavě se prýští  
z černých mračen, kov se kopí blyští.  
Pozdní jezdec to; již je u kříže,  
zpukřelý jenž stojí u rozcestí  
na znamení, krvavé neštěstí  
že se tuto v šeru dávném stalo.

Jaké - není známo; věsti šedé  
místo však se křížem zažehnal,  
aby každý, kdo tu kolem jede,  
pomodlil se s teskným vzpomínáním  
na tom místě, jež svým požehnáním  
hrozným zasvětilo neštěstí. -  
A když jezdec k němu přijde blíže,  
s bujné hlavy čapku zbožně smekne,  
žehná znamením se svata kříže,  
šeptem krátkou modlitbičku řekne,  
Pánu Bohu odporuče všecko,  
duši, ženu a v kolébce děcko.  
Jen se žehnej, jezdče! Bude tobě  
požehnání třeba v krátké době.

Zakuklená noc lže šír a šír  
těžký sen a palmošumný mír,

lže to nebi do posvátných očí -  
a přec chce se pokravit hříchem,  
a přec z nader jejích vlci skočí! –  
Ráno až pak různá zoře vzplane,  
noc uprchne, radostně zem vstane  
v zpěvu, s perlami a jasným smíchem:

jako by se nebylo nic stalo,  
nikdo o tom neví, vše kol spalo.  
Něco ale věrně bdělo: tucha  
tichá, úzkostná a jemnosluchá;  
ta to koňovi a jezdci šepce. –  
Hrůza! Kočka divá, ježto líhá  
skryta ve tmě v záloze a číhá,  
skočí mžikem na bujného hřebce;  
zvíře šlechetné smrt větří tesknou,  
pnou se nozdry, oči se mu lesknou,  
zachvějí se krásné jeho nudy,  
led a oheň mžikem po něm běží,  
staví se a hřívu děsně ježí,  
pěnně se mu valí krve proudy,  
a noc s zatajeným dechem slouchá,  
jak mu hrůzou srdce k žebrům bouchá.  
Jak se zvíře šlechetné teď třese,  
a jak jindy v tanci kráčelo,  
když kopyto v krvi máčelo,  
v kopích stálo jako v hustém lese!  
Tenkrát vzpínalo ses hrdohravě  
a tvé velké, moudré oči žhavě  
jako v pýše hrdinské se leskly,

když se mečem o štít zvučný tlouklo,  
z tisíc hrdel „k útoku“ zahouklo,  
kopl se jak hvozdý kovů leskly,  
trouby zněly, zpěvy hlučně hřměly.  
V také chvíli srdce tvoje bije  
a hedvábný hřbet tvůj čije,  
jaká rozkoš, jaký pych to jesti,  
reka do mužného boje nésti;  
tu si vykračuješ v bujném plesu,  
totě přece slavné bojování,  
pyšné rány, sladké umírán.  
Ale zde, zde s vlky v tmavém lesu! –

Jezdče, tys tak hrdinský a mladý,  
boj ti hrou je, ne však s vlky tady!  
Proč jsi nezahynul v mužném boji?  
Jízva není šperkem hrudi, čela,  
slávy purpurem ne krev tvá vřelá,  
pro tě nepřijdou sem druzi tvoji  
ke hrobu tě na kopích odnésti,  
slzami tvé jízvy nevymyjou,  
praporem tvé rány nepokryjou,  
pod hlavu ti nepodstelou klesti,

oře za tebou ti nepovedou,  
jenž svou hlavu klopí, kráčí tiše,  
ve tvář zakrvenou, chladnou, bledou  
z teplých nozder truchlivě ti dýše. –

Jezdec chlácholivě hladí hřebce,  
krotí, důvěrně mu cosi šepce,

na ženu si vzpomene a chopí,  
mládec hrdý, dobrého se kopí.  
Neb již v cestu šedý vlků vůdce,  
krví, vraždou vykojený škůdce  
skočí - druzi Lačně podél stojí,  
neboť ještě neuvykli boji.

„Jenom se mi rány nestrachuj,  
vínem ti ji zmyju, koni můj!  
Bud' jen pamětliv své staré slávy,  
jak jsi bleskem v stepi lítával,  
že ses ledva dotek stýbel trávy;  
vždyť jsi v jiných bojích bývával –  
protož, koni můj, jen na ně ruče!“  
Tak on k oři; tomu srdce tluče,  
jak o rakev polomrtvý v hrobě.

Luna, poutnice ta bledá, skryla  
tvář svou, by ten zločin nespátřila.  
Snad se někde snivě v plese koupá,  
po myrtách a vonných sadech houpá,  
v temné loubí zvědavě se vkrádá,  
sítí stříbrnou milence spřádá,  
tato tichá, snívá, bledá panna.  
Zde je arci jiná podívaná:  
přírody král v boji se přírodou. –

Vlci v kole - svítí oči divé,  
svítí bílé zuby, vraždy chtivé.  
Jezdec šavli tasí, ostré kopí  
založí a nohou pouchopí

koně, ostruhy mu tiskne k boku.  
Ten se vzpíná, couvá vyděšen,  
jezdec však jím trhne za řemen,  
bodne, a hle! při prvním jak skoku  
již se vlk na jeho kopí svíjí,  
s křípotem kov kouše, až to mrazí,  
a ti druzí v ruchu vzteklém vyjí.  
Jezdec cukne kopím, mžikem vrazí  
do jiného - šavle jasně bleskne.

Ach, co platná rychlost tvého koně  
jenž po stepi bleskem větry honě,  
nesl v povětrí své nohy hravé,  
jak by tráva byla uhlí žhavé!  
Neb se vše již choulí v klubko teskné  
v klubko ze tmy, z vlků hrůzošedé.  
Stejně šedé: vlk a noc – jen skončí  
vraždy chtivý oheň z jejich očí,  
někdy šavle bleskem ve tmu vjede.  
Kůň jak jelen v tenatech se třepe,  
bije, kope, vlčí lebky tepe;  
tma a dupot, oči žhavé, rykot,  
šedost, vytí, ston a šavle mykot. –

Najednou však ticho, v hluku divém  
vlci prchnou v pláči úpěnlivém;  
jezdec užasnutý oči zvedne –  
před sebou olbříma muže shlédne.  
Stojí před ním a kyj sukovitý  
nad hlavou napřahá svalovitý  
muž ten hrozný, olbřímí a šedý,

postava ta zdá se žula tvrdá,

prací sta let dlouhou vydlabaná,  
divou bouří, bleskem ošlehaná –  
tak je sešlá, vetchá, mocnohrdá;  
je to Ahasver, Žid věčný.

Je to muž ten, jenžto Krista Pána  
klením od lavice odehnal,  
na níž k smrti zmdlený posedal,  
kdyžto na Golgatu kráčeje  
a své stopy krví máčeje,  
hříchů lidských těžké břímě nesl:  
odehnán šel Kristus, mdlobou klesl.  
Anděl Páně proklel jej v té době,  
vzal mu z ňader mír a z očí spánek;  
světem bloudě nemá klidu stánek,  
ani libý odpočinek v hrobě,  
nepřána mu smrti sladká těcha,  
vše umírá v Pánu – jej smrt nechá:  
až vše zhyne – hrob na hrobě všude –  
na hřbitově světa velkém bude  
bloudit zoufale od pólu k pólu  
v ňadrech nesa žhavé uhlí bolu,  
smutnou země hlídat kostnici.

Věčně vpřed jej nevidná štve ruka,  
nemůž nikdy pozbyt žití muka  
a tak těká století již mnohá  
plachá, kletbou štvaná jeho noha.  
V soumrak vidět postavu tu šedou,

s tváří vyschlou, zoufalostí bledou,  
s tváří zvráštěnou života záští,  
s tváří umořenou smrti touhou  
kráčet v šedém klobouku a plášti,  
v dešti, mlze, v chumelici sněhu,  
s holí sukovitou, těžkou, dlouhou,  
poutník žíznící po umírání,  
lovec ženoucí se v divém běhu  
za smrtí co zvěří zvětřelou,  
bez oddechu, bez tichého spaní.  
A kde ona zuří nejkrutěji,  
tamo pádí noha jeho štvaná;  
smrt se však mu vyhne polekaná.  
Jerusalem divým žářem plál –  
on v něm jako salamandr stál;  
plamen kolem údů jeho šlehá,  
město boží v rum a popel lehá,  
pod nímž on, že žije, s hrůzou cítí.

Nade hlavou jeho v prach se řítí  
Řím., ten obrovitý velikán;  
na něj spousta ohromná ta klesá,  
pod ní leží - žije, s hlavy třesa  
prach, dál prchá boží kletbou hnán.  
V meče bitev zoufale se řítí,  
kol smrt zuří opojená,  
jeho jen se zrádně ona štítí.  
Se lvem lačným o kořist se pere,  
s hyenou se o mláďata dere,  
vrhá v Niagary katarakty,  
ta jej ohromnými svými takty

přes skaliska v propast bezdnou nese –  
z pěn vylézá, s hlavy si je třese.  
Prales hoří, žíznivě tam vběhne,  
jazyk ohně údy jeho líže,  
pravěký květ lesů v popel lehne,  
popel horký, hrozná žití tíže,  
jeho ňadra smrti chtívá kryje.  
V poušti samum na svém divém tahu  
pohrobil jej krovem na sta sáhů,  
pod ním leží - srdce pořád bije.

Na pólu, kde věčné smrti říše,  
v noci věčné, kde to teplé žití  
v mrazu věčném nikdy nezadýše,  
zamrzlý v balvaně ledu tlel:  
stejným ohněm touha smrti plane,  
horká kypí krev, a nepřestane  
nerozdrtné srdce jeho bítí.  
V jícen Hekly zoufalost jej vrhla,  
ta jej až ku země srdci strhla,  
ale zařvavši ve krutém hněvu  
hromem, bleskem vyplila co plevu. –  
„Umřít, umřít! nasad' kopí své,  
vraz je v hrud mou, vraz je v srdce mé,  
aneb umři!“ Tak on s hněvem klesl.  
Jezdec kopí ostré nasadil,  
mocně vjel, však hrot se rozdrtil,  
mocnou ranou sám on nazpět klesl.  
Kůň se pod ním chvěje, pod ním boří –  
nepohnutý stojí poutník šedý,  
na prsou kříž ohnivý mu hoří.

Tu se vzchopí, dále prchá v bor.  
Dozní jeho krok - již slyšet s hor  
jeho vzdech „Ach umřít!“ naposledy.

Jezdec koně bodne, domů spěje,  
kdežto žena tesklivě naň čeká,  
u děťátka svého sedíc pěje,  
šustu, vřesku každého se leká  
radostí, že on to. - Však již klepe,  
zmdlený kůň se pod ním chvěje, třepe,  
klesá - jen když dones svého pána.

2.

Ač by teskno, přece rozkoš jesti,  
na vraníku v tmavém hvozdu jeti,  
tichý hovor s hvězdičkami vésti,  
píseň toužebnou si pozapěti. –  
Doubí nad tebou se rozklene,  
měsíc větvemi své stříbro pláče,  
je tak ticho - někdy šustí ptáče,  
někdy bor cos vzdechem noci řekne,  
srdce na milenku vzpomene,  
roztouží se - ruka uzdu pustí;  
vánkům, hvězdičkám dáš tisíc služeb,  
tisíc pozdravení, tisíc tužeb.  
Ve snách kůň jde, někdy jen se lekne,  
plachtí laňka v křoví když zašustí.  
Jako v noci, tak je ve tvé duši,  
ticho, šero, mírno a tak svato,  
někdy vzdech co vanot mír ten ruší,

upomínka co hvězdičky zlato  
zakmitne; - ta jízda rozkoš jesti!

Ale ňadra lidská vlkům nésti  
v pokrm krvavý – toť hrůza, žel!  
Však to přece hra jen pro muže  
dobrý meč a kopí pomůže.  
Kdo však padne v ruku také moci,  
jako jezdec, co v té samé noci  
na vraníku v tmavém boru jel:  
ach! toť hrůza – nejrutější žel!

Druhý jezdec jel v té samé noci,  
na vraníku borem se ubíral,  
hrdý země syn – ba pravý král –  
neboť marnotratném ve rozmaru  
příroda svých nejkrásnějších darů  
na něm hrdopyšně promrhala,  
jak je bohata, by ukázala.  
Tato krásná shoda mocných tvarů  
zdá se z ocele a ohně tkaná,  
žhoucím vínem celá probíhaná,  
vše to bujní, kypí, vše co plamen,  
vše je nádhera a květná hrdost,  
skvělost vše jen, přepych, lesk a tvrdost,  
že se zdá být ocel jen a kámen.

Jaká jest to krása, jaká síla!  
Hle to čelo klenuté a hrdé,  
na němž dme se vášní bujných žíla,  
a to rámě jako mramor tvrdé,

tváře hnědé jako víno staré,  
oko černé, v něm ty blesky jaré –  
ty když do dívčího oka padnou,  
zalkej, děvo! různé líce zvadnou,  
musíš nýt a chřadnout, neb se vzdátí,  
z těchto kouzel duše se nevrátí. –  
Ret ten plný, na něm vděk a hněvy,  
hrom a šepety, pych a sladké zpěvy,  
v retu jaký blahý hoří plamen,  
jaká rozkoš v objetí těch ramen,  
na těch ňadrech silou se klenoucích,  
v proudech vlasů po šíji plynoucích!  
Je to obraz, jak se zřídka jeví  
ve snách nejbohatších nylvé děvy.

Tak stál v květu krásy, brda pychu,  
v květu síly, marnosti a hříchu;  
neboť žil jen této zemi pouze,  
v práních zemských, ve světácké touze.

Rozkoš bujná byla jeho snaha,  
rozkoš opojená, polonahá,  
dívčí ret a květ a hlučný smích,  
hrdé klení, sladký šept a hřích.  
V tocích vína bujnou duši koupat,  
na bělounkých ňadrech hlavu houpat,  
a pak dívka volná, polonahá,  
při zpěvu a loutně tancující –  
korunou mu slulo všeho blaha;  
a pak život sem tam harcující,  
hody skvostné, vřava, zpitý ples,

větronohý kůň a rázný ples,  
kopí ostré, damascenský meč,  
pohár s přáteli a s vrahy seč;  
světem bloudit, dobrodružství hledat,  
na turnajích soka s koně zvedat,  
všude proslout vítězem a rekem,  
věncem pohrdat a dívek vděkem;  
medvěda a vlka statně honit,  
zvukem stříbra, zlata pyšně zvonit,  
chodit v oceli a zlatém hávu,  
v purpuru a skvostném ve hedbávu,

v perlách se a v aksamitu lesknout,  
ohněsrštným kamenem se blesknout,  
služebníků, skvělých pážat pluky  
kol se mít, by na kynutí ruky  
tisíc ruk se k jeho službě hnulo –  
to jen pravým životem mu slulo.

Dvě však věci jsou mu k nevystání:  
modlení a pak to umírání.

Protož také sám a sám zde jede  
v noci cestou, která skrytem vede  
k poustevně, kde stařec bydlí šedý,  
duchů zaklinač a učenec.

Zde prý zasvěcenec černé vědy,  
vyhnanec a pekla propadlec,  
nápoj nesmrtelnosti tajně vaří..

K tomu černokněžníku on jel

v bujné světskosti a drzé pýše,  
netuše, že s ním též někdo šel  
tajně, nevidomky, hrůznotiše.

Bledá to a strašidelná žena,  
velikánská, vínkem ověnčená,  
od skrání jenž ohnivě jí plane,  
v rouchu bílém, černě opásána;  
šátek krvavý jí v ruce vlaje.  
Snad ji znáte - je to morní panna!  
Po bařinách, stráních, lesích hustých  
chodí ona, po hřbitovech pustých;  
tam si ráda na kostnice sedá,  
ohlíží se, oběti své hledá.  
Děti ze sna pláčou a psi vyjou,  
strašlivě a úzkostně se kryjou.  
Na procesích vpřed jde praporu,  
po čas vojny chodí v táboru,  
vsi a města tiše obcházívá –  
stává a svým hrozným šátkem kývá;  
kolikráte ona pokyne,  
tolik drahých žití zahyne,  
tolik domů v rummy smutné padne,  
tolik vřelých srdcí v jámy chladné,  
kudy kráčí kletba jejích stop –  
skryj se, srdce, před hrůzou těch slov –  
roste ze země za hrobem hrob.

Chrapot mroucích, pláče matek, vdov,  
smutná hrana, kněžů žalmy znějí –  
až pak zvony, kněží oněmějí,

slzy vyschnou - ticho, němo kol,  
v zamlčení kráčí bledý bol,  
drahým kope jámy životům.

Hrůzně na lysé tam stojí hoře,  
dolů kráčí suchopárnou strání,  
lesem jde a děsně vzniká v boře,  
bledou tvář a věnce rudé sklání.  
Blíží se - již jezdcí po boku  
tato strašidelná žena spěje.  
On však marnou, světáckou svou duší  
její hroznou přítomnost netuší.  
Kůň ji větří, pod jezdcem se chvěje,  
děsí, vzpíná se a ve skoku  
prchnout chce, však jezdec uzdu chopí,  
cukne, mocným stehnem žebra stiskne  
a kůň tiše stupá, hlavu klopí.  
Žena kráčí, a on dále jede,  
taký hrdý hovor k sobě vede:

„Má-li mně být život milený,  
žhoucí, šťavnatý a zelený  
musí být - ne vymořený bledou  
ctností, ani vyschlý, zhublý šedou  
touhou - Arci krásná věc ta touha  
v modro věčné - cesta nudná, dlouhá;  
a ta upomínka - pití suché,  
a ta naděje - zvonění hluché.  
Co zde právě čiju, jím a pije,  
hmatám, držím: v tom jen skutkem žije!

Ted! Ha, to je přece slovo pravé,  
ostatní jsou stíny jen a páry,  
zhaslý blesk, života smutné máry.  
Krásný hřbitov pouze je jen svět  
pro mou sílu, pro mé chtíče žhavé;  
vše je sucho, šedo, mdlo a líno,  
ymrzlým jenom ohněm hoří víno,  
chudoba je pouhá máje květ,  
vlažný nejvřelejší dívky ret.  
Když zapřáhnou sto arabských koní,  
přec mé chtíče nikdy nepředhoní.

Že nemohu mocným ramenem  
svět ten celý ve svou náruč bráti,  
a co jeho, v líbku plamenném  
ve žíznivou duši svoji vsátí!  
Co mi do hvězd světu dálných jesti,  
když je nemohu, v svém srdci nésti!  
Co do palmy stinné, v jejímž chladu  
unavenou hlavu svou nekladu!  
Ha, že světů všech, všech žití proudy  
nehřmí tímto srdcem, těmi oudy! –

Byť i hřmělo, je to přec jen žití  
na hřbitově. Ach! to hrozné hnití!  
Kdyby aspoň těla spousta smrtná  
byla z démantu a nerozdrtná!  
Smrt je života ohavný zrádce.  
Kéž bych ji moh přikout ve Sahara,  
v této její rozkošné zahrádce!  
Kéž by v palmách, růžích, bujně révě,

při smíchu a při veselém zpěvě,  
samým žitím kolem přemožena,  
ve svém chtíči nicoty a zmaru sama  
sebe zničila!“ –

Umlknut - a tiše kráčí žena;  
strašná krása je na její tváři,  
v tváři z mramoru co vytesané;  
oko černé divným ohněm září,  
v divé kráse rudý věnec plane.  
„Všecko vymře; na hrobech chci žítí.  
Však smrt přece od života stolu,  
kde teď velké, slavné hody drží,  
jednou nasycena spadne dolů;  
pak já, nesmrtnosti nápoj v žilách,  
přisednu a při pravěčných silách  
přírody chci velké hody slavit!“

Žena bílá zmizla, on sám jede.  
Skaliskami pustými teď vede  
příkrá cesta v úval úzký, černý.  
Zde žil poustevník, dřív Bohu věrný –  
toho znaky mnohá skála chová,  
neboť sem tam zbožná jeho ruka  
vryla z knihy boží svatá slova,  
ježto ctnostně žít a umřít učí,  
tam zas kříž a Krista velká muka,  
jenž ti za spasení duše ručí.

Na úlomku skály poutník sedí;  
skála, poutník, oba stejně šedí.

Kdo to? Dost je v tvář tu vymořenou,  
vráskovitou, bledou, vysouženou  
žřít a uhodnout, že Ahasver.  
Tak se tady sešli tito oba.  
Jezdec ale bral se cestou svou,  
kde se bor a úval otevíral,  
utěšený palouk rozestíral,  
jímž se vine potok skvělou nití,  
stříbrolesklé jezero se třpytí,  
v němž se topí světla rudý svit.

Stařec černokněžný ještě bdí.  
„Vař jen, vař životadárné vary,  
vař je, černokněžníku ty starý!  
Nebudeš je pít, a kdybys pil,  
řekneš jistě, žes jich neužil.  
Nechci při svém věkověčném žití  
nijakého spoludruha mítí;  
mohutnými těmi rameny  
v propast, v země ledviny tě vrhnu  
a ty skály šedé na tě strhnu.

Tvého věčna žití plameny  
ať tam hárají - tam můžeš sedět,  
v neskončenost myšlenky se vhloubat  
a ji rozpříst v nitky tenounké,  
jako pavučina hebounké,  
v zrnkách písek ze Sahary dloubat  
věčností, a co je ona, zvědět.  
Já však po světě chci harcovat,  
na trůn světa sednout, na svou hlavu

sebrat žezel všech a korun slávu,  
pro sebe celý svět drancovat,  
celý musí mým otrokem býti –  
sám jsem pánem, sám chci všecko žítí!“  
Zastaví se, neboť k uchu jeho  
pláč doznívá děcka maličkého;  
kůň se děsí, kope, větrí - stojí,  
čehos v cestě bílého se bojí;  
jezdec pozří, malé děcko zhlédne,  
ve vlasech mu jiskry hoří, mile  
je se dívat na to děcko bílé.  
S koně sešvihne se, dítě zvedne,  
zas se vyhoupne, ach! - běda tobě,  
že jsi zdvih to zlopověstné robě.

Věz, že v rukou neseš kletbu boží!  
Hle, již roste k výšce velikána  
a svit milý v rudý věnec vzplane;  
krvavý šat v jedné ruce vane,  
druhou kolem tvého boku vloží.  
Věz, co vezeš - morní že to panna.  
Jezdce hrůza ve všech kostech mrazí,  
jako když, an při víně a zpěvu  
obejímá celující děvu,  
někdo zezad nůž mu ve hrud' vrazí.  
Kdybys jemu ve tvář mroucí hlédnut,  
viděl bys, jak jezdec tuto ženu  
poznal, hrůzou zesinavěl, zblednut. –

Jezdče! jindy se to jezdívalo  
vroucně, sladce, rozkošně a mile,

když jsi unášival děvče bílé,  
které vždy se s láskou usmívalo,  
kol tě kladlo měkké rameno;  
cítíš její ňadra horká, dmoucí,  
cítíš její živé srdce tlouci,  
vše je blaho, sladko, plamenno,

tiché šepety, jak bys slyšel pěti,  
horké vzdechy, stisky, líbky žhoucí,  
věčné přísahy a sliby vroucí. –  
S touto pannou jiné bude jetí. –  
Kůň jak cítí na sobě tu hrůzu,  
vzpíná se a prchá vyděšen,  
jak by země pod ním plála žhavá,  
sotva pod ním hne se luční tráva –  
tak je ženou divě unešen.

Ticho - ani kopyt slyšet tepot,  
ba se hrůzou tají srdce klepot,  
že je slyšet suchý lístek spadnout,  
červa v boru hlodat, stébla vadnout.  
Z dolu jsou již - přes jednu již horu,  
na rovné zas cestě, v tmavém boru.

Ahasver tu kráčí; jak ji zočí,  
pozná, že smrt blízko něho jede,  
na koně a hroznou ženu,  
skočí, jako lev se na kořist svou vrhne,  
obejme ji, krutý zápas vede,  
nechce smrt již pustit ze svých rukou.

Ta se vymkne, z loktů mu vytrhne,

letí dál, a on zas stojí sám  
se svou žízni smrti, se svou mukou.

Dále letí borem divý hon;  
mrtvým tichem dozněl půlnoc zvon  
z blízka kláštera zde v poušti lesů.  
Přísná řehol v samotě tu žije,  
roucho z žíní jejich údy kryje,  
bejl a olej celá jejich strava,  
celé jmění: lebka, bič a kříž,  
kámen, na němž šedá spává hlava,  
jejich svět jen holá zeď a mříž.  
Bděním, zpěvem, postem, mukou biče  
ukřičují světské těla chtěče,  
modlením a tichým rozjímáním  
čistí duši od poskvrny hříchu,  
chudou pokorou a posloucháním  
ponižují zemskou srdce pýchu.  
Každou noc, jak dvanáctá odvane,  
z lůžka kamenného každý vstane,

vezme kříž a lampu, v chrám se vleče,  
na studeném mramoru tam kleče  
De profundis hrobním hlasem zpívá.  
Barevná skla oken již se lesknou  
svitem - ještě slyšet píseň tesknou;  
panna kolem jede, šatem kývá –  
běda! i ti svatí muži padnou  
s křížem, lebkou, bičem, v jámu chladnou.

Morní panna kolem jezdce, koně

řasovitým rouchem obestřela,  
by ji lidská duše neuzřela.  
A tak skryta v strašné ve zácloně,  
neviděna šátkem bílým kývá –  
hroby, pláč a stenot rozesívá.  
V libý kraj již Letí z boru temna,  
na němž lony tiché záře jemná  
rozlívá se jako nývé snění.  
Někdy kříž a kaple přelítne,  
bílý dvůr a potok zasvitne,  
klidná víska, palouk, květné sady,  
zámek bílý z vonné ze zahrady.

Štěkot psů a vytí, kurů pění –  
pozdní krok a pláče malých dětí –  
vše to mžikem, bleskem kolem letí.  
Všudy, kde ta hrozná žena cítí  
živé srdce v teplých ňadrech bítí,  
krvavého šátku děsné chvění  
o život okrádá v tichém snění. –

Svítlí denice a sbohem dává  
luna, již se rozbleskuje k ránu,  
purpur zory plane, slunce vstává,  
vítězně již vchází v jitra bránu.  
Mladé jitro, mladý máj byl tady,  
rozlehly se luhem, hájem, lesem,  
rozlehly osněženými sady,  
smíchem, zpěvem, vůní, květným plesem  
s tisícerým rosných perel bleskem,  
s tisícerým pestrých barev leskem.

S veských vížek, s vážné chrámu báně,  
jako včeliček když roje bzučí,  
zblízka, zdáli zvony slavně hučí,  
volajíce lidstvo ve dům Páně,  
kde se světit bude dnes Duch svatý.

Ze všech stran se hrne lidstvo valné,  
ustrojené ve sváteční šaty  
zbožně pospíchá z krajiny dálné.  
Hučí varhany a hlasy zpěvné v kůru  
s ranním kadidlem se vinou vzhůru.

Tam zas dóm svou hlavu k nebi nese,  
ozářený různou mlhou rána;  
okna hoří - v povětří se třese  
spousta kamenného velikána.  
Divý hon se neviděn kol béře,  
dokořán jsou otevřeny dveře.  
Nejsvětější svátost při oltáři  
kněz ve purpurové jitra září,  
jež se barevnými okny leskne,  
veškerému lidu ukazuje;  
hříšné srdce v pokornosti teskné,  
v prachu každé koleno se klaní,  
svatým tajemstvím se požehnání  
v každou duši přemilostně leje,  
když velebné Tantum ergo pěje;  
k člověčenstvu stoupá svatý duch.

Žena kyne! Běda! Těš vás Bůh! –  
Za hory se slunečko již sklání,

začnou hořet večerní červánky,  
při dudách a sladkém houslí hraní  
začínají veské radovánky.

Dudy hučí, cimbál jasně cinká,  
fábor lítá a podkovka břinká,  
sukně vesele se v kole točí,  
srdce každé, nohy plesem skáčou,  
dmou se ňadra, planou rty a oči;  
mnohý párek ze světnice ven  
v noční sad je hudbou unešen.  
Cimbál volá, housle za ním pláčou,  
neslyší on, kvete jen a hoří,  
v opojení hloub a hloub se boří –  
procitni! nech rozkoš tuto žhavou,  
růžné svleč a vezmi tváře bledé,  
fábor sejmi, s popelenou hlavou  
modli se - neb morní panna jede! –  
Poznej všecku hrůzu, všecku muka,  
při nichž dech se tají, srdce puká. –

Na den svatby jinoch s nevěstou  
vykrádá se z osvětlené síně  
v noční loubí májevonné, temné.  
Zdáli znějí hudby sladké hlasy, -  
leží v roztoužené děvy klíně,  
ňadra dmou se, chvěje ret a vlasy  
splývají co sítě zlaté, jemné  
dolů na ňadérka obnažená.  
Jeho duše zmdlená, přeblažená,  
neodolá kouzelné té moci,  
topí hloub se, jako světlo v noci,

v temno spánku. To se nad ním svírá –  
hloub a hloub - již spí -tma nad ním čírá.  
Procitne - a leží ve své rakvi.  
Dívky pláč a kněží žalmy slyší,  
slyší kropení na rakev stříkat,  
slyší po provaze v hrob ji smýkat,  
hroudy již o její víko bítí.  
Hluk se dále, vše se nad ním ztiší  
o on zradně zklamán o své žití  
v hrobě leží s tlukoucím svým srdcem.

Znáš-li všecku hrůzu, všecka muka,  
při nichž dech se tají, srdce puká?  
Znáš je? - Pomysli pak na tu jízdu!

3.

Pole, luka šedá jsou a holá,  
větre vane sucha listí svist;  
rok posílá umrlčí svůj list,  
jeseň k umírání již jej volá.  
Ještě jednou velké slaví hody,  
sezve létavců svých zpěvné rody;  
rozkvést, vzplanout, zmladnouti chce zase  
v posledním svém umrlčím již čase;  
oheň svůj, svou sílu, drahou krev  
vlévá v purpurové dary rév; -  
zelený pak svatební šat svléká,  
šperk svůj pestrý v matky lůno skládá,  
žlutý smrti rubáš poobléká  
a jen na pohřební věnec skládá,

jenž mu zkvete z růží, jesenek.

Ticho sabatu se rozložilo,  
ticho jesenního večera.

Slunce ku horám se uchýlilo  
a lesk jeho doubím se dera  
listím suchým purpurově sršel  
a co tiché požehnání přšel;  
byl to právě čas jen k umírání  
a to místo právě také k tomu:  
mroucí jeseň a červánků plání,  
baldachýn těch stinných lesních stromů,  
ticho kol co zbožné rozjímání,  
naproti ta skála politá  
růžným večerem, v ní vyrytá  
Krista na kříži ukrutná muka.  
O tu skálu opřen v mechu sedět,  
mroucím, okem do červánků hledět,  
v nichž se země koupá ještě jednou;  
všecky otevřítí duše zdroje,  
ještě svolat celé žití svoje,  
jeho tvary, touhy, sny a slasti,  
snahy, rány, hořké utrpení  
a pak, an ty pomalounku blednou,  
zapadají v jemném odeznění,  
veznít, vemřít, vežít v tam ty vlasti!

Na úlomku skály poutník sedí,  
skála, poutník - oba stejně šedí.  
On též do červánků tiše zírá,

žízni po tom, a přec neumírá;  
bolů všech a muk otvírá zdroje,  
svolá celé trapné žiti svoje,  
pout svou mučednickou, a ty zjevy,  
které před jeho kdys stály okem,  
ty teď táhly duchotichým krokem  
po houpavém mostě upomínky. –  
Vidí nésti boží smlouvy truhlu,  
lidi prchat do všech světa úhlů;  
říši jasnou, bujnou, hravou,  
Zeusa, Afroditu sladkosmavou;  
vidí město vlkem vykojené,  
ocelové v rum a popel klesat,  
kříž se vznášet, děti, panny bílé  
v liliových věncích, muže v síle  
Bohu v ohni zpívat, v mukách plesat,  
vidí kráčet z brány časy šeré  
ve velebném šiku tisícere  
světodějstva ozářené pluky,  
vedené kynutím boží ruky.

Králi v purpuru a silní muži  
v přílbách lesklých, v tuhé ve oruží,  
reci v duchu, bojovníci slovem  
s knihou, s harfou, věnci v olivovém  
v čele jdou a národy své vedou,  
ti se po nich hrnou mlhou šedou.  
Roste šíř a šíře, výš a výše  
tato velebná, posvátná říše;  
z chtíčů, z duší, z velkých srdcí tkaná,  
dechtem božím tajně prochvívaná,

dílo z boží, dílo z lidské ruky,  
z plesu, z krve, z radosti a moky. –

Vidí tvar, však nerozumí duchu,  
jenžto tvoří v tomto věčném ruchu;  
přec však mír jakýsi kolem vane.  
Zavře duše brány zotvírané,  
hledí v červánky a slouchá tiše,  
jak bor vzdychá, jak to doubí šumí;  
ale tomu hlasu nerozumí,  
neb děl věčných svatotajné runy  
jsou mu písmo ze zavřené říše,  
pro dech ducha nemá v ňadrech struny,

přec však tajnou blízkost Páně tuší,  
je mu divno v zatvrzelé duši,  
jak by měl zas jednou sabat světit,  
domů. jít, ach! domů a se zdětit. –

An tu jeho duše zadumaná  
ve hlubinách myšlenkových dlela:  
na své divé jízdě morní panna  
kolem něho neviděna jela,  
neboť s jezdcem zděšeného koně  
kryla v strašidelné ve zácloně.  
Zastaví se, bílý závoj sejme –  
a tu stojí, v hrůzné stojí kráse.  
Věncem hoří, jasné jiskry prší,  
z okna černa rudý oheň srší,  
tvář je mramor, bílé roucho splývá  
s údů mocných v tisícere řase,

v ruce krvavý šat pozachvívá;  
druha jezdce drží v objetí.

Ó, té strašné s ním se stalé změny!  
Jak byl síla, bujnost, krása, květ,  
je teď obraz smrti bídný, zmdlený:  
tváře zbledly, zesinavěl ret,  
oči zhasly, zvadl pružný sval  
a to tělo věčna žití chtivé  
bylo nyní umírání živé.

Žena jezdce, na mech měkký pouští,  
k nohám Ahasvera umdlen klesá,  
ona jede dále ve tmu lesa –  
zaniká již v černé boru houští.

Oba proti sobě mlčky sedí,  
v umořené tváře sobě hledí:  
ti dva muži z míru stánků hnaní,  
v kletbu bludů závrativých daní,  
duše na protivách člověčenstva  
ve tmách, v pustách věčných krácející,  
an jsou vymknuty se z kolejí  
naznačených Bohem veškerenstva;

hrdě bloudíc na propastných drahách  
odervanci v hříšných, klamných snahách  
přemoženi teď se oba vracejí.

Jinoch ozářený u nich stojí –  
rdí se tváře jeho různou zoří,

jako blankyt nebes oko svítí,  
na čele mu jasná hvězda hoří,  
kučer zlatý sterou vlnou pluje,  
roucho bílé, tkané z jasu nití,  
tajným dechem prováté, se duje,  
s údů jako proudy světla plyne.  
V ruce drží palmy ratolest;  
nad nimi ji tiše vznesa kyne,  
jeho rtové jedno slovo řekli,  
Ahasver a jezdec zbožně klekli,  
padnou v náruč si a - umírají.

Jinoch zmizel a zem pro své syny  
hrob otvírá - sesuje se skála.  
Nad nimi teď vzejde život jiný;  
a kde stará znamení dřív stála,  
nová vyšší nad jich hrobem plála.